

Michał Poszwa

KONCEPCJA PRZEDMIOTU PODSTAWY SPEKULACJI NA RYNKU WALUTOWYM

CONCEPT OF COURSE BASIS SPECULATION IN FOREIGN EXCHANGE

Katedra Rachunku Kosztów i Rachunkowości Zarządczej, Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu
ul. Komandorska 118/120, 53-345 Wrocław, e-mail: mpinvest@interia.pl

Summary. Part of the financial market is the foreign exchange market. Currency trading is limited to decentralized OTC FOREX. Make money in this market is to use changes in exchange rates and predicting their trends. Investors make purchases and sales of currencies by means provided by brokers trading platforms. The basis of the FOREX market is the knowledge about the workings and the factors affecting exchange rates. This knowledge can be transferred to the appropriate course of studies carried out in the framework of the economic and other fields.

Słowa kluczowe: instrumenty pochodne, rynek walutowy, spekulacja.
Key words: derivatives, foreign exchange market, speculation.

WSTĘP

Rozwój rynku finansowego doprowadził do pojawienia się nowych możliwości zarabiania za pomocą handlu instrumentami finansowymi. Rozwój ten polega na kreowaniu przez uczestników rynku nowych produktów, które mogą być przedmiotem obrotu, tworzeniu kolejnych podmiotów uczestniczących w obrocie oraz technicznych i technologicznych możliwości zawierania transakcji przez wielu inwestorów w prosty sposób. Częścią rozwiniętego rynku finansowego jest FOREX, na którym dokonuje się transakcji walutowych. Jest to największy pod względem obrotów segment rynku (Schwager 2007). Celem inwestorów jest jednak nie fizyczna dostawa walut, ale wykorzystanie zmian ich kursów. Uczestnicy handlu przewidują zmiany kursów, wskutek czego kupujący daną walutę zarabiają na wzroście jej ceny, a sprzedający, jeżeli trafnie przewidują spadek ceny.

FOREX jest zdecentralizowanym rynkiem pozagiełdowym (tzw. Over The Counter–OTC). Jego uczestnikami są instytucje finansowe i niefinansowe, w tym przedsiębiorstwa i inwestorzy indywidualni, przy czym większość uczestników rynku prowadzi działalność spekulacyjną, nastawioną na osiągnięcie zysków dzięki przewidywaniu zachowań rynku w przyszłości (Kochan 2009). W dążeniu do uzyskania zysku konieczne jest jednak uwzględnienie możliwości poniesienia straty. Oznacza to akceptację ryzyka i konieczność zarządzania nim.

Wykorzystanie możliwości zarabiania na rynku walutowym jest uwarunkowane posiadaniem wiedzy o jego funkcjonowaniu oraz o zasadach zawierania transakcji. Wiedza ta może być nabyta w ramach odpowiedniego kursu realizowanego podczas studiów na kierunkach ekonomicznych, a także na innych kierunkach, np. technicznych.

Celem artykułu jest przedstawienie koncepcji przedmiotu podstawy spekulacji na rynku walutowym, który ma zapewnić uzyskanie wiedzy z zakresu transakcji związanych ze zmianą kursów walut.

MATERIAŁ I METODY

W opracowaniu wykorzystano materiały źródłowe oraz platformy transakcyjne oferowane przez brokerów rynku walutowego działających w Polsce. Odpowiednie informacje oraz dostęp do rynku FOREX można uzyskać m.in. na stronach internetowych: <http://www.xtb.pl>, <http://www.bossafx.pl>, <http://www.ticker.pl>, <http://www.tms.pl>. Ponadto wykorzystano treści programowe specjalności rachunkowość i zarządzanie finansami realizowanej na studiach II stopnia na kierunku zarządzanie w Wyższej Szkole Zarządzania „Edukacja” we Wrocławiu. W ramach specjalności jest prowadzony wykład „Podstawy spekulacji na rynku FOREX”.

W artykule zastosowano głównie metodę analizy źródeł oraz metody dedukcji i indukcji.

CELE I METODYKA REALIZACJI PRZEDMIOTU PODSTAWY SPEKULACJI NA RYNKU WALUTOWYM

Znajomość rynku finansowego, w tym walutowego, mechanizmów jego funkcjonowania oraz zasad zawierania transakcji stanowią podstawę skutecznego, a więc zyskowego inwestowania. Na rynku walutowym zyski (lub straty) są rezultatem przewidywanych albo zaskakujących zmian kursów, a więc spekulowania nt. rozwoju sytuacji na rynku. Bazą do prowadzenia spekulacji jest wiedza o rynku walutowym, czynnikach determinujących zmiany kursów walut, sposobach zawierania transakcji, a także umiejętności rozpoznawania sytuacji rynkowej i posługiwania się platformą inwestycyjną. Odrębnymi sprawami są wiedza i umiejętności dotyczące rozpoznawania okazji inwestycyjnych, budowania strategii i metody działania, zarządzania ryzykiem i opanowania emocji przez inwestora (spekulanta).

Podstawowym celem przedmiotu podstawy spekulacji na rynku walutowym jest przekazanie wiedzy o funkcjonowaniu rynku oraz zasadach zawierania transakcji za pomocą platform elektronicznych oferowanych przez brokerów klientom indywidualnym oraz przedsiębiorstwom. Przekazywana wiedza dotyczy w szczególności:

- organizacji rynku walutowego, w tym jego uczestników;
- par walutowych, ich znaczenia oraz kwotowań kursów;
- czynników wpływających na kursy walutowe;
- sposobów analizy sytuacji rynkowej;
- zasad zawierania transakcji.

Ponadto celem przedmiotu jest wykształcenie umiejętności działania na rynku FOREX. Zakładane efekty kształcenia dotyczą następujących umiejętności:

- identyfikacji i oddziaływania czynników determinujących sytuację rynkową,
- posługiwania się pojęciami i kategoriami stosowanymi na rynku walutowym,
- rozpoznawania czynników decydujących o sukcesie inwestora,
- podstaw prowadzenia i wykorzystywania analizy fundamentalnej,
- podstaw prowadzenia i wykorzystywania analizy technicznej,
- stosowania platformy transakcyjnej.

Zakłada się, że przedmiot jest realizowany w formie wykładów z wykorzystaniem prezentacji multimedialnych, metody analizy przypadków, przykładów liczbowych. Bardzo waż-

ne są prezentacja platformy transakcyjnej, jej poszczególnych elementów, sposoby prezentacji wykresów, dostęp do informacji rynkowej i analitycznej oraz procedury zawierania transakcji. Źródłem wiedzy o rynku walutowym oraz informacji bieżących niezbędnych w inwestowaniu są literatura fachowa, strony internetowe brokerów i serwisy tematyczne. Literatura fachowa obejmuje m.in. następujące pozycje książkowe:

- Galan M., Dolan B. 2012. Forex dla bystrzaków. Wyd. II. Gliwice, Onepress.
- Kochan K. 2009. Forex w praktyce. Vademecum inwestora walutowego. Gliwice, Onepress.
- Tharp K. van K. 2000. Giełda, wolność i pieniądze. Poradnik spekulanta. Warszawa, WIG-PRESS.
- Faith C.M. 2011. Droga żółwia. Warszawa, inia.

Wiedza dotycząca rynku walutowego jest dostępna również na stronach internetowych brokerów, np. <http://www.bossafx.pl>, <http://www.ticker.pl>, <http://www.xtb.pl>. Na stronach brokerów walutowych oraz serwisów tematycznych (np. <http://www.macronext.pl>) dostępne są bieżące informacje rynkowe oraz komentarze, które mogą być wykorzystane podczas wykładów.

ZAKRES TEMATYCZNY PRZDMIOTU PODSTAWY SPEKULACJI NA RYNKU WALUTOWYM

Zakres merytoryczny przedmiotu i liczba godzin przedstawiono w tab. 1. Przewiduje się 15 godzin zajęć. Wykład jest realizowany na studiach magisterskich w ramach specjalności rachunkowość i zarządzanie finansami na kierunku zarządzanie w Wyższej Szkole Zarządzania Edukacja we Wrocławiu. Może być również proponowany jako wykład do wyboru na innych specjalnościach i kierunkach studiów.

Tabela 1. Zakres tematyczny przedmiotu podstawy spekulacji na rynku walutowym

Lp.	Temat	Liczba godzin
1	Organizacja rynku FOREX	1
2	Pary walutowe i prezentacja kursów	1
3	Podstawowe pojęcia stosowane na rynku FOREX	2
4	Transakcje na rynku walutowym	2
5	Ryzyko i zarządzanie ryzykiem	1
6	Determinanty zmian kursów walutowych	1
7	Analiza fundamentalna	2
8	Analiza techniczna	2
9	Platforma inwestycyjna i wykresy	2
10	Zasady inwestowania na rynku FOREX	1
	Razem	15

W przyjętym programie zajęć zakłada się, że słuchacz posiada podstawową wiedzę ekonomiczną, dotyczącą funkcjonowania gospodarki, rynku finansowego i kategorii ekonomicznych, a także umiejętność prowadzenia prostych rachunków dotyczących wartości pie-

nieżnych. Powyższa wiedza i umiejętności są przekazywane na studiach ekonomicznych I stopnia, a także na kierunkach nieekonomicznych.

W ramach pierwszych zajęć należy przedstawić funkcjonowanie rynku walutowego jako elementu rynku finansowego. Powszechnie jest używana nazwa FOREX (od ang. Foreign Exchange), co oznacza miejsce wymiany walut poza zorganizowanym miejscem obrotu, takim jak giełda papierów wartościowych (Zalewski 2006). Podczas wykładu należy podkreślić, że FOREX jest rynkiem Over The Counter (OTC), a więc pozagiełdowym i zdecentralizowanym. Nie istnieje jedna centralna instytucja nadzorująca. Charakterystyczny jest brak jednego fizycznego miejsca obrotu walutami. FOREX jest rynkiem globalnym. Handel odbywa się bowiem za pomocą platform elektronicznych, do których dostęp uzyskuje się z komputerów oraz urządzeń mobilnych podłączonych do internetu.

W ramach wykładu studenci dowiadują się, że uczestnikami rynku są instytucje finansowe oraz inne podmioty, w szczególności przedsiębiorstwa i inwestorzy indywidualni, którzy uzyskują dostęp do rynku dzięki brokerom. Należy pokreślić szczególną rolę brokera, który pełni funkcję animatora rynku – zawiera transakcje kupna i sprzedaży walut z inwestorami. Rozwój rynku FOREX jest bowiem możliwy dzięki dużej liczbie brokerów, którzy zapewniają dostęp do rynku wielu podmiotom i zawieranie transakcji w prosty sposób na platformie elektronicznej. Istotne jest również zwrócenie uwagi na to, że handel na rynku globalnym odbywa się 24 godziny na dobę w dni robocze. Aktywność rynku zależy od strefy czasowej, dlatego wyodrębnia się sesje: azjatycką, europejską oraz amerykańską. W polskiej strefie czasowej handel rozpoczyna się o godz. 23.00 w niedzielę (początek sesji w Oceanii) i trwa nieprzerwanie do piątku do godz. 22.00 (koniec sesji amerykańskiej).

Drugi temat zajęć dotyczy par walutowych, które są instrumentami rynku FOREX. Należy przy tym wskazać, że na rynku OTC, w handlu elektronicznym, następuje obrót setkami instrumentów pochodnych, głównie tzw. CFD. Są to kontrakty różnic kursowych (Contracts For Difference), dla których instrumentami bazowymi są waluty, surowce, akcje, indeksy giełdowe. Należy zwrócić uwagę na różnorodność instrumentów finansowych będących w obrocie, ponieważ są one dostępne na platformach inwestycyjnych wraz z parami walutowymi.

Treścią wykładu są, przede wszystkim, pary walutowe. Należy podkreślić, że biorąc pod uwagę znaczenie i płynność, na rynku wyróżnia się 3 grupy par walutowych. Studenci dowiadują się, że pierwszą grupę tworzą tzw. Majorsy, czyli pary o największej płynności (EUR/USD, GBP/USD, USD/JPY, USD/CHF), drugą grupę – tzw. Second Majorsy, czyli pary o mniejszym znaczeniu (np. EUR/JPY, EUR/GBP, AUD/USD, USD/CAD i inne), a trzecią grupę – pary będące przedmiotem handlu lokalnego, np. ze złotówką w crosie (EUR/PLN, USD/PLN i inne). Należy zapoznać słuchaczy z oznaczeniami walut i nazwami par. Ponadto istotne jest omówienie pojęć waluty bazowej i waluty kwotowanej oraz sposobu prezentacji kursów. Pierwszą walutą w parze jest waluta bazowa, a drugą – waluta kwotowana. W przypadku pary EUR/PLN euro jest walutą bazową, a złotówka – walutą kwotowaną. Oznacza to, że kurs walutowy podaje się w walucie kwotowanej za jednostkę waluty bazowej. W ramach wykładu należy pokreślić, że w przypadku głównych walut kurs podaje się z dokładnością pięciu miejsc po przecinku (np. EUR/USD 1,27788), z wyjątkiem par z jenem japoń-

skim (np. EUR/JPY 103,436). W przypadku par peryferyjnych kurs podaje się z dokładnością czterech miejsc po przecinku (np. EUR/PLN 4,1527).

Trzeci temat dotyczy podstawowych pojęć używanych w handlu na rynku FOREX. Student powinien zapoznać się z terminologią o charakterze technicznym, co umożliwi mu komunikowanie się na rynku oraz zrozumienie wartości i kierunku zmian kursów. Powinien poznać i zrozumieć takie pojęcia, jak punkt, pips, figura, lot, minilot, depozyt zabezpieczający, dźwignia finansowa, spread i inne. Punkt oznacza minimalny krok ceny przyjęty na rynku. Dla głównych par, których kurs podawany jest do pięciu miejsc po przecinku, 10 punktów to 1 pips, a dla par peryferyjnych 1 punkt = 1 pips. 100 pipsów to 1 figura, a więc zmiana kursu o 100 pipsów jest określana jako zmiana o jedną figurę. Lot jest miarą wielkości transakcji. Jeden lot oznacza transakcję o wartości 100 000 jednostek waluty bazowej. Kupno 100 000 EURO za złotówki oznacza nabycie 1 lota EUR/PLN.

Jeśli chodzi o funkcjonowanie rynku FOREX, istotne jest zrozumienie mechanizmu dźwigni finansowej. Warunkiem dokonania transakcji jest bowiem wniesienie zabezpieczenia w wysokości części jej wartości nominalnej. Na rynku FOREX dopuszczalny depozyt zabezpieczający wynosi nawet tylko 1% wartości nominalnej transakcji. Oznacza to uzyskanie dźwigni na poziomie 100 : 1. Analiza funkcjonowania dźwigni jest istotna, ponieważ pozwala na osiągnięcie wysokich stóp zwrotu, ale jednocześnie wiąże się z ryzykiem poniesienia znaczących strat. Działanie dźwigni powinno być zilustrowane przykładem. Przykład taki odzwierciedla sposób zarabiania oraz mechanizm ponoszenia strat na rynku FOREX.

Przedmiotem analizy może być następująca transakcja: Inwestor dysponuje kwotą 3250 zł. Ponieważ liczy na wzrost kursu USD/PLN, zawiera transakcję kupna o wartości 1 lota, a więc 100 000 USD. Wymagany depozyt wynosi 1%, a więc równowartość 1000 USD. Kurs sprzedaży kwotowany przez brokera wynosi 3,2500 zł/USD. Wartość depozytu zabezpieczającego, który zostanie zablokowany na rachunku, wynosi 3250 zł ($1000 \text{ USD} \cdot 3,2500 \text{ zł/USD}$). Inwestując w kwotę 100 000 USD (325 000 zł), inwestor musi posiadać zabezpieczenie w wysokości 1000 USD (3250 zł przy kursie 3,2500 zł/USD), a więc 1%. Analizując dany przykład, należy rozpatrzyć dwa możliwe warianty rozwoju sytuacji rynkowej.

W pierwszym wariantcie zakłada się wzrost kursu i zamknięcie transakcji przy kursie kupna 3,2630 zł/USD. Wartość transakcji w złotych wynosi 326 300, a więc osiągnięty zysk wynosi 1300 zł ($326\,300 - 325\,000$). Wartość rachunku zwiększyła się z 3250 zł do 4550 zł, a więc o 40% ($1300/3250$). Przy dźwigni na poziomie 100 : 1 wzrost kursu o 0,4% pozwolił na uzyskanie stopy zwrotu 40% (posiadane środki zostały w całości wykorzystane na depozyt zabezpieczający).

W drugim wariantcie należy rozpatrzyć sytuację, gdy kurs USD/PLN spada o 0,4% i gdy transakcja zostaje zamknięta przy kursie kupna 3,2370 zł/USD. Wartość transakcji w złotych wynosi 323 700, a więc poniesiona strata wynosi -1300 zł ($323\,700 - 325\,000$). Wartość rachunku zmniejszyła się z 3250 zł do 1950 zł, a więc o -40% ($-1300/3250$). Przy dźwigni na poziomie 100 : 1 spadek kursu o 0,4% spowodował (przy oczekiwaniu wzrostu kursu) stratę wynoszącą 40% wartości rachunku (posiadane środki zostały w całości wykorzystane na depozyt zabezpieczający).

Przytoczony przykład może być punktem wyjścia do omówienia czwartego tematu dotyczącego zawierania transakcji na rynku FOREX. W pierwszej kolejności należy wskazać

stosowanie w kwotowaniach podawanych przez brokera dwóch kursów – kupna i sprzedaży. Na przykładzie kursu USD/PLN, podawanego w formie 3,2470/3,2500, można wyjaśnić, że kurs kupna (bid) wynosi 3,2470 USD/PLN, a kurs sprzedaży (ask) – 3,2500 USD/PLN. Jeżeli inwestor dokonuje zakupu dolarów za złotówki, stosuje się kurs sprzedaży. W sytuacji, gdy inwestor sprzedaje dolary, uzyskując złotówki, stosowany jest kurs kupna. Różnica między kursem bid a kursem ask jest nazywana spreadem. W przykładowym kwotowaniu spread wynosi 30 pipsów. Należy zaznaczyć, że spread zmienia się wraz ze zmianami aktywności na rynku.

W ramach omawianego tematu należy przedstawić pojęcia „pozycja długa” i „pozycja krótka”. Uzyskanie korzyści wiąże się z poprawnym przewidywaniem kierunku ruchu kursu pary walutowej. Jeżeli inwestor spodziewa się wzrostu kursu, np. na parze USD/PLN, dokonuje zakupu dolarów za złotówki, a więc zajmuje pozycję długą (oczekiwanie wzrostu). Jeżeli jest oczekiwany spadek kursu USD/PLN, inwestor powinien sprzedać dolary, uzyskując złotówki, a więc zająć pozycję krótką. Należy zwrócić uwagę, że w przypadku instrumentów walutowych warunki do zarabiania istnieją przy jakichkolwiek ruchach cen, a więc zarówno przy ich wzrostach, jak i spadkach. Jeżeli kurs walutowy rośnie, to zwiększa się wartość waluty bazowej, a jeżeli kurs spada, to zwiększa się wartość waluty kwotowanej, a zmniejsza wartość waluty bazowej.

Kolejnym tematem jest ryzyko podejmowane przez inwestora oraz sposoby jego ograniczania. Konieczne jest odwołanie się do stwierdzenia, że spekulacja jest podejmowaniem ryzyka (por. Sperandeo i Brown 2006). Istotną cechą inwestora–spekulanta jest ocena relacji spodziewanych korzyści do możliwych strat. Relacja ta powinna wynosić co najmniej 3 : 1. Jeżeli zatem spodziewany zysk wynosi 60 pipsów, to ewentualna strata, wynikająca z zastosowania zleceń obronnych, nie powinna przekroczyć 20 pipsów. Podkreślenie znaczenia zarządzania ryzykiem powinno wynikać z uświadomienia słuchaczom, że inwestor nie jest nieomylny i że musi być gotowy do zaakceptowania strat. Straty nie mogą jednak doprowadzić do utraty posiadanego kapitału. Ochrona kapitału powinna być zatem podstawowym założeniem przy podejmowaniu transakcji; powinna być realizowana poprzez dobieranie wielkości pozycji adekwatnej do kapitału oraz stosowanie zleceń obronnych. Warunkiem wejścia na rynek jest ustalenie reguł wyjścia w przypadku niezgodnego z oczekiwaniami przebiegu wydarzeń.

W ramach kolejnego tematu omawia się czynniki wpływające na zmiany kursów walutowych. Należy wskazać czynniki o charakterze ekonomicznym, politycznym, społecznym, psychologicznym, a nawet związane ze zmianami klimatycznymi i z pogodą. Inwestor powinien znać rodzaje bodźców i kierunki ich oddziaływania. Należy uświadomić słuchaczom konieczność śledzenia informacji o tych bodźcach i ich zmianach. W ramach wykładu trzeba dokonać identyfikacji podstawowych wielkości wpływających na zachowanie kursów walut (takich jak: poziom PKB, inflacja, stopy procentowe, ekspansja monetarna, wyniki wyborów parlamentarnym, nastroje społeczne i rynkowe, spodziewane anomalie pogodowe). Istotne jest wskazanie sposobu wpływu tych czynników. Przykładowo ekspansja monetarna prowadzi do osłabienia waluty, podobnie jak spadek PKB czy niestabilność polityczna. Wzrost inflacji i oczekiwanie na zwiększenie stóp procentowych prowadzą natomiast do aprecjacji waluty, podobnie jak oczekiwanie na stabilizację polityczną i przewidywalność działań

rządów i instytucji. Należy wskazać, że inwestor może samodzielnie oceniać wpływ różnych czynników na zmiany kursów, dokonując analizy fundamentalnej, lub obserwować tendencje rynkowe odzwierciedlane na wykresach walut i uwzględniać je w swoich decyzjach.

Kolejne tematy zajęć dotyczą omówienia i sposobu wykorzystania analizy fundamentalnej oraz analizy technicznej. W ramach analizy fundamentalnej dokonuje się identyfikacji i interpretacji czynników ekonomicznych, politycznych i innych, które potencjalnie wpływają na zmiany kursów walut. Należy przedstawić słuchaczom, przede wszystkim, podstawowe wskaźniki wykorzystywane na rynku (takich jak: zmiana zatrudnienia, stopy procentowe, PKB, wskaźniki PMI, inflacja, sprzedaż detaliczna, wskaźniki nastrojów) oraz sposoby ich interpretacji.

W ramach odrębnych zajęć należy zaprezentować istotę, założenia i instrumenty analizy technicznej, która stanowi uzupełnienie, a w wielu przypadkach (np. *day trading*) – podstawę podejmowania decyzji inwestycyjnych (Bernstein 2006). Podczas analizy technicznej przewiduje się ruchy cen na podstawie wykresów oraz wskaźników obliczanych na podstawie danych historycznych. Podstawowym zadaniem jest przekazanie słuchaczom wiedzy o prawidłowościach występujących na rynku walutowym, odzwierciedlanych na wykresach. Ponadto należy wskazać, prezentując przykłady, sposoby wykorzystywania formacji kontynuacji i odwrócenia trendu, teorii fal, poziomów Fibonacciego i inne narzędzia.

Warunkiem prowadzenia handlu na rynku FOREX jest dostęp do platformy inwestycyjnej. Tematem kolejnego wykładu jest więc prezentacja sposobu działania przykładowej platformy lub platform oferowanych przez brokerów. Ułatwieniem jest możliwość założenia rachunku demonstracyjnego, który zawiera wszystkie elementy rachunku rzeczywistego i odzwierciedla rzeczywiste kwotowania rynkowe. W ramach wykładu należy wskazać sposoby odczytywania kursów, prezentacji wykresów, omówić procedurę zawierania transakcji i zasady obsługi rachunku inwestycyjnego. Konieczne jest również przedstawienie narzędzi analizy technicznej, a w szczególności sposoby wyznaczania trendu, dostępne wskaźniki i sposoby graficznej prezentacji sytuacji rynkowej.

Zwieńczeniem wykładu może być przedstawienie zasad inwestowania sformułowanych przez doświadczonych uczestników rynku. Powszechnie uważa się, że należy inwestować, uwzględniając kierunek trendu („trend jest twoim przyjacielem”). Dla wielu graczy podstawowa zasada dotyczy szybkiego ucinania strat, a więc wycofania się z transakcji, która przynosi straty oraz maksymalizacji zysków, a więc utrzymywania pozycji zyskowej na długo. Nie należy również powiększać pozycji, która przynosi stratę, a więc łudzić się możliwością szybkiego odrobienia strat. Nie ma ludzi, którzy podejmują tylko właściwe decyzje i należy nauczyć się akceptować straty. Nie należy podejmować transakcji, jeżeli nie wiadomo, co może wydarzyć się na rynku. Odniesieniu sukcesu sprzyjają opracowanie i konsekwentna realizacja planu działania. Przekazanie słuchaczom wypracowanych zasad postępowania na rynku finansowym pozwoli im zrozumieć, że sukces na rynku zależy nie tylko od wiedzy i umiejętności, ale również od cech charakteru i umiejętności opanowania emocji przez inwestora.

PODSUMOWANIE

Przekazanie wiedzy na temat rynku FOREX oraz zapoznanie studentów z metodyką dokonywania zyskownych transakcji wydaje się dość proste. Jednak problemem jest upo-

rządowanie szerokiego zakresu tematyki, która powinna być uwzględniana, oraz uwiarygodnienie przekazu dotyczącego zasad inwestowania. W proponowanym kursie przyjęto, że należy w pierwszej kolejności zorientować słuchacza w problematyce rynku FOREX. Następnie konieczne będzie uszczegółowienie poszczególnych obszarów, takich jak analiza fundamentalna i analiza techniczna. Słuchacze nabędą co najmniej wiedzę na temat funkcjonowania rynku walutowego. Umiejętności działania na rynku mogą być kształtowane w ramach kursów szczegółowych lub samodzielnie za pomocą rachunków demonstracyjnych i rzeczywistych.

PIŚMIENNICTWO

Bernstein J. 2006. Inwestor jednosesyjny. Kraków, Wolters Kluwer.

Faith M.C. 2011. Droga żółwia. Warszawa, Linia.

Galan M., Dolan B. 2012. Forex dla bystrzaków. Wyd. II. Gliwice, Onepress.

Kochan K. 2009. Forex w praktyce. Vademecum inwestora walutowego. Gliwice, Onepress, 11–70.

Schwager D.J. 2007. Mistrzowie rynków finansowych. Kraków, Wolters Kluwer, 29–70.

Sperandeo V., Brown T.S. 2006. Trader VIC. Warszawa, ABC, 11–70.

Tharp K. van. 2000. Giełda, wolność i pieniądze. Poradnik spekulanta. Warszawa, WIG-PRESS.

Zalewski G. 2006. Kontrakty terminowe w praktyce. Warszawa, WIG-Press, 32–46.